

Ե Ջ Գ Ը Ս Է Ր

ՈՐՈՐԻՄՆ ԵՌՆԷ ԶՄԵՐԻ ԵՐՋԱՆԵՎ

Օ Ր Ը Գ Ն Ր

Ե Ր Ը Ր Ը Տ Ե Ը Ն Ը Ն Կ Ե Ր Ո Ւ Թ Ե Ը Ն

Ք Է Գ Ը Ք Ը Գ Ը Ն, Տ Կ Տ Ե Ս Ը Գ Ը Ն, Ք Ն Ը Կ Ը Ն, Ե Ի Ք Ը Ր Ո Ր Ը Ը Ը Ն
Կ Ե Տ Ե Լ Ե Ը Ն:

Թ Է 3

Կ Ը Լ Կ Ը Թ Ը

1845

Ա-Փոստ

30

Ք Ը Գ Ը Ք Ը Գ Ը Ն Ք:

Ամսա 20, իսկ հասա իւր Երբայան Երբայանի
որով Բաղրի յարգանքի պարտաւոր ինքեղին շնորհիւ
Հան Երբայանի պիտի իւր Երբայան Լրջ:

Պ Ո Ւ Լ Ս:

Ն, Կայսերական Բարձրութիւն
Կասանայի մեծ գա. քան՝ Ռուսաց
ամենապարտաւոր Կայսեր Սեփեյն՝ անցեալ
Յունիս 9 ուն հասեալայ ի Կասանայ
Նապոլիս, Վառք Գործարարութիւն
Գնառաքել Լաթիպովի, Կրկն Ուսուցչի
Հորովից Բժշկի, և Երկու ծովային
պաշտօնատարաց ուղեկցութեամբն:
Նորին Կայսերական Բարձրութեան
ծովանկար պատկերաւորն է Երկու
Հայկազունի Բարձրաւորն Պարտ
Յովհաննէս Ա. յիշատակին. այս յիշույ
Թիւ 196. Արշաղոյս Արարատունն
բաւական տեղեկութիւնայտաւել, տեւ
անդ: Յիշեալ Կայսերական Կասանայ
Կայսերի երկեւի և հետաքրքրական

տեղեկութեան յետ՝ Արշաղոյս
այսինքն նոյն Ծովի կղզեաց քաղաքաց
ևս այցելութիւն պիտի քնայ:

Յատուկ յիշատակի արժանաւոր է
Նորին. Կայսերական Բարձրութեան
Վերականգն և բարեպաշտան սկզբուն
քին. որ բարեհաճէր Գաւ. Գաւառի
մեր Մայր Եկեղեցին այցելութիւն Կր
նայ: Ուր յետ արժանաւոր յարգա
թեամբ երկրպագութիւնն կատարելոյ՝
տար Գնացելայ Պատրիարքարանն՝ մեր
ամենապատիւ Սրբապետ Պատրիարքին
այցելութիւն առի: և տեղիցն դէպ
ի Սա. ք. Գրիգոր հիւանդանոցն՝ որ քա.
ղաքիցն գա. քսէ: Աղղային խափառա
նա. ք պիտի վառ. ք ասն. ք Կասանայ.
որ մեր ազնւամիտ և ազգաւոր Եր
բայան Կասանայան պաշտոյ զիշեր ցե
րէկ աշխատանքից չեն տպաւոր: որ
Աղղի մի Կայսերաց այցելութեան
արժանաւոր առաքականեր ունենան:

«Կայծառաւորայց Վճռենցով Մարդարան
Առաջատան Նախնորդաց օրինաւոր կեր-
պիւ աւետարէ և թուել Բարձրաբարդական
Առաջնորդին Հոյսց Վարտումաւ, թիւ
Սրբախաւարք և ազդասէր Ներսէս
Կաթողիկոսն մեր անդառնաւ և լսածեղոյ
էր ՚ի Քեշեւայ, և մինչ Մայիսի վերջն
Հասանեղոյ էր ՚ի Տիֆլիս: Ինչ՝ երանա-
թիւնն կլինէր մեզ Հայաւոր և բողոքա-
կալաւ օրդոսոյ՝ սլոպիտի Հոյսր իւր
սուրբ և արժանի Աթուռ՝ քաղմեալ
տեղանել:»

Անգղիոյ և Գաղղիա նոր պոչնա-
ղաւթեամբ Հաստատելն, որ իւրա-
քան իւր Տէրութիւն, Չի հոտ նաւ և
շուրհոտ արանի Եփրեկէի արեւմտեան
մովիզերքոյ, Կեպ Վէրդ ասացեալ
Հրոտնաւանն մինչ ՚ի 16. տարեման
Հոգաւորային լոյնութեան, որ զգուշա-
նան և թողլ շատն Ամերիկոյ հոմ ոյլ
տեղեաց նաւերին Արիֆիւղ գերիք
ստանել և ոյլ սեղեբուժ ժողովուրդ:

Հատարութեամբ գրեմք, որ Եւ-
նոստոմի և բեւեաց մէջ փոխանակ սկիւղ
և միաբնութեան նախանձ և առեւա-
թիւնքն են յաւերանում և կոտորա-
րաւ թիւնն խառնակոր միջակն մէջ դո-
լով՝ բաւտիան կարողութիւն շաւի
բարեկարգութիւնն Հոտատաւ արանեղոյ
Համար: Գողութիւն և աւաղակութիւն,
և երբեմն մարդաւանութիւնք ևս պա-
կաւ չեն, եթէ քանն այս կոյտութեամբ
մեայ: Գողմանք չէ որ վախճանն
սղէտալի ինի:

Սրշորցո Երաբարտեանն մէջ կգրին
որ 18. Մայիսի լինի կէս օրէն՝ մին ուս-
կայի լանն պատուէր, այսինքն Ասա-
րից Նոյի ընկերութեան Շողեհան
Տրապիզոնէն Կաթողիկոսարքիս զնալ
Ժամանակաւ իւր մէջ երեք Բոյ խորացի
բուրտ ճոնաւորսրհորդ անէր, որ Սինա-
պլինն մտէ: Սոցա երկուքն շինի աղթք

անելոյն՝ յանձարժ առանց արտաճաթ
իւրեանց մօտ ելած ճամբորդաց վե-
րայ կատարարաւ կարծաւին և փել
տոլ դարաւակելով մահու չափ կվերա-
ւորին մին Երանի, զինի ոյիւր սուր
բաշելով մին խեղճ Հոյսի փար կճպին:
Էս ազաւանն լսելով, Շողեհան որ-
ճաւտաւաւ այսինքն արժանախոյն, և
խոր ծառայն կվալեն տեղանն ինչոյ
բայց սպաւ ևս չորաւոր կվերաւորին:
Երկրորդ նաւ սպիտն ոյիւնքն ոյիւթին
և արան Մարինովին, որ Նոյի
ընկերութեան Տրապիզոնէն կարգ-
ուած գործակալն էր՝ Շողեհան մին
զանաւակով՝ կառաւանն դեպ ոյն
կողմն, աւր այս ցաւալի դիտումն
արատահէր, բայց յիշեալ կատար
Բոյ խորացիքն այսա վերին ևս յարձա-
կուելով բարբին ևս տուել արկաւ
միտարկելն: Աւաղին նաւ սպիտն
ոյիւնքն քաղաւորն ոյս անունն էր Գը-
լիս, որ իւր սննդու մն գիր կղբէր, զԺ-
բաղաւ արտաւանն խմանալով՝ խմելն
զաւրահայ և յիշեալ չորագործաց մօտ
ենալով փաքէր մեայի որ լոճ լինէր
նոցա պաղանջին մալեղնութեանն,
մտն որոյ առանց Ժամանակ տանալ
տալոյ Համարումայ նաւ տանալ նոցոյ
բանէ: Բայց շատ դժուար էր նոցոյ
այս լանն անել, և բոլոր ճոնաւորս-
հորդաց կեսերն վառնգի մէջ էր: Աւ-
տի պարտաւ պակց նաւաւորին Հրա-
ման սալ, որ արանանն այս երկա-
ւարագործոյն, որ խեղին արանանցին:

Էյս սակալի անապանն մին քանի
բուրե անէր և առանց բողոքարտ թեան
և գործունեաց կարկողբոյ թեան Բի-
չին, անշուշտ մին միծողոյն գԺբախտ-
ութեան պիտի պատահին:

Շողեհան մէջ դանոռ ճոնաւորս-
հորդներն ինքեայժաւ և ձեռալ լինա-
նաւաւորտի յայտարարական տեղալի

ձեջ այն դժբախտութեանց ճշմարտութեանն հաստատելոյ հոռւար :

Մայիսի 19-ին առաւօտն հասաւ ի մայրաքաղաքն յիշեալ Շաքինաւ : որոյ մէջ մին քանի տէրութեան մարդաւորակցին ընկել : աղաղակ : որ այն ցաւայն զիտաւածն տեսաքին :

Բոլորն ինն հոգի միտաւորն ելել , սրաց երեքն մեքն շատ լինելով մասնն : այսինքն 1 զորս ընկելով թեան Տրապիզոնի գործակալ Պարսե Մարկեովիչն , Տրապիզոնի շուրջ մասնատկանն որոյ անունն էր Սրբամար , և մին Բիւսպի Յայն :

ՅԱՄԱՐԱԳԻՄՈՒԹԻՒՆ ԱԶԳԱՅԻՆ

Հարաւելեալ 1, էջ 7 :

ՆԱԽ՝ որ տղայտեղութեան տառաքիտութիւնն տնկուի միայնաց յառի մէջ , որպէս զի՝ ուրքան որ հասակն մեծանայ տղայտեղութիւնն արմատաւորէ ևս ըստինի , և ստատիկ բովանդատ դէմ կանգնել յաղթի և վայր չընկանի : Այս բանին յարմար է գործնն Բագարատ անունով մի Հայն թուղթ , որ Պարսից մարզպանոց ժամանակուն Նիքեիցի զբէրոյ իւր բողոքեալ Ստեփանն , յոր գործով զիտա որ իւր սրբոց տղայութեան ժամանակիցն սկսեալ՝ իսկ հետեւեալ կրթի ազգատեղութեան տառաքիտութեամբ : որ խրեց ճշմութեանից և կարողութեանիցն չթուլանան , որ այն ժամանակն մարդկանց փառքն էր : Գրի օրինակն այս է : Դու որ բնականէնու մեր հայրենի երկրներուն , Ստեփանն բարեկամ , որ մեր քաջաբուն նախնեաց բնակած տեղաբնիկն կարտաւար , բռնիք քոյ տղանց ձեռնբերցն և նշանց ստաք նոցա մեր հարց զեղեցիկ յիշատակներն : նշանց տաք մեծամեծ քաղաքներն , տեղաբնիկն , որք մին

ժամանակ շէն և անուանի էին և մարդկանք բացած , իսկ ներքոյ նոցա տեսնել իսկ մտաւորէլայ , չի յիշման : Նշանց տաք նոցա թագաւորական հայտնոյ շինութեանէրն քանդաւած տեղաբնիկն և սիրուն տաճարներն , աւերակներն , որոց տեղալի շողքն մարդոցս սրտի մէջն մին գող : ցոս և տաւալի տն գրծաւ : նշանց տաք օտարն , բլրներն , գողտերն և բերդերն , սրաց մերոյ շատ քաջ պատերազմայք վայր ընկան ի պատճառս նախնեան , գրգռութեան և անկաւ շահատեղութեան մին քանի իշխաններն : Լալով և անքաշելով պատմիք քոյ դաւաղաց այն սրտաներնէն՝ որոց համար երբեմն մեր Ազգն ուրախիկ ծագայութեան մէջ անկու : և մին խղճալի դէմքով և ի սրտէ անքաշելով նոցին կախող սկսան օրոց կապով միտադիր Ազգի հետ : Ո՞վ բարեկամ , երբ որ Գերեզմաններն մօտ այն ամբարտաւան բլրին հասնեն , սրտամիք քոյ ազգերոց թէ ինչպէ՞ս մին փոքր գործի միտաւորութեամբ և քովութեամբն անկաւ կրծանեցու : Բէլ : սրայ անհամար՝ ոչ անկարգ բազմա թիւնն Հայոց քաղերի սրտաւորութեամբն սրպէս փաշի ջնջիւոյ ցանաւեցան մեծ դաշտի երեսին : Ենիքերդն հասնենէլ , Արշակունի Թագաւորներն զերեզմանոց մօտ , աւաւրայրսր նոցա որ չկարծեն թէ Արցի բաղան և յաջորդ թիւնն նոցին անտանէրի մէջ մտած թագաւորն : Տես բարձր աշտարակն , և միտք բեր մեր նախնի Արամն , այն ուրի հայրենասէրն և չփախտելոյ նախաբանն որ իւր Նիսիս քաղ թշնամեւ բռնեղով և բարձր աշտարակներէ ծէրուն մեխելով , աշխարհի և երկնային գորութեանց մէջ խալտաւակ արար : Նստու տես Մարաց և կովկասու օտարերն : Գոնտաի և Միջերկրա-

կան ձայնի եղերքն (ձայնէր) զորս մեր
տէրութեան տաճանն էր շինել
քաջա... Ստիպեցաւ իւր թոյր լոնէրից
յետ՝ երբ որ չէր կողմէ ակամեւոյ ջիւ
ու յան և հետէ տեղաբէճքում բնակած
տեանեւքոյ Ազգի, Հայրենիքի տաճան
կերտարանքի՝ որոյ և ճշ վայելչաւ
թիւնն դեղեղիւթիւնն կտրեալ, լոյս
նոցա հետ և առն թիւ Ազգն ինքնին
եղև սրտածառ իւր թշուառութեանն,
վասն զի հնազանդ չկացաւ օրինաց
թաղաւորնէրն զորս Աստուած մեր
վերայ տէր էր կարգել և քեզ տեսն,
իմ Վաքինս, դաւանէրիք միտքն աղայ
ութեան ժամանակիցն ուղղաւորու
թեամբ վաւեր, որ չինի թէ վայրե
նի (շնորհ) տնայնիւրի ոչո՞ ծուռ
թեք աչքով տկանին իւրեանց ազգու
կից եղբարցն, և տնին խորհուրդք
թաղանց միտքն բերեն ։" Այս է քաջ
բազարտաի գրած գրի սրինակն որ
ստաօրի խոր կողմէ ճեղքաց սրտին
որ իւրեանց զաւակներն կրթեն հայրե
նապետութեան տառքնութեամբ և ճի
կու ձեզ կաղաչեմ ձեզ դատարարաւք և
վարժապետք մանկանց ազգիւ • Ճեղք
իւրեանց մատաղ տղէքանց ձեր խնա
մացնայն յանձնել, Աստուած ձեզ շատ
դաւանէրի տէր և արարել • Ընչոր
համար... որ զիկախոր (հարկ) լի
նէք նոցին խաճմասնացն • որ նոցին
սրտի մէջ դրէք անվտանգի ճշմար
տութեաններն և ողբաօրութեան ա
րէնքներն, երբ նոցին սիրուն և միտքն
գիտ աղատան բարբ կանխակալ տառ
ութեան և ծառութիւք սկզբունքնե
րից՝ սովորացրէք նոցա մեր նախնի
քաջաց վարքն և յաւալի դիպումն
ներն, որ հետէ կան զգուշանան վատ
պակտութեաններին և նոցին ստաքի
նութեանցն նմանող լինեն • Ամէք նա
յա թէ երբ մեր աշխարհիս մէջ աշխար

հաւերող անասնձ յօժարութեան կա
մաց (հոգեւորականութեան) կտրէր, խեղճ
և քաջագործ մարդիկներն չկողու
ղացան դիմունայ նորին բանութեանն ։
Աստի անցեալ բանէրկապաճութեամբ
աղղեցէք զնոսա • որ հայր կենսկրական
տառքնութեամբ, համ խրեց և
համ աշխարհքի երջանկութեան պատ
ճառ դառնան ։ Արդ ձերք լեզուց աղաւ
տանաճ է Աղբիւս բաղնն մի ճեղք և
վարժապետք • դուք և ք ազգաօրիւրաց
յորն, տաճարեղեցիք նոցա ազգաօրի
բութիւն ստիպեն • լուս կերտում տալա
ւորեցէք զոյն նոցին սրտի մէջն և
դուք արժանապէս կատանէք Հնարհու
ղարա Ազգիցս դիմութեան վարձքն
ձեր ։

Երկրորդ • Հին ժամանակի Հայերն
իւրեանց ազգակիցներն յազգաօրու
թիւն յորդուրէէ համար, քաջ բարե
բար մարդկանց քաջութեան դորձքէն
կգոյնին՝ տաղէր և պատմութիւններ
չինելով, և նոցին յիշատակմէն կտուր
ճանաչին • Բայց մեր վերջի ժամանակ
ներու մե ժախարհութիւնն խախտեց
այս դեղեղիկ ստիպութիւնն • որոյ
վասն շատնք ևս ստալլան մեր նախ
նեանց և ազգի սիրեն ։ Վասն զի հոս
տատ դիմումք որ երգք խաղեր և բա
նասեղծական պատմութիւնք աւելի
կյորդորեն ժողովրդոց սիրան, քան թէ
սերիւ պրուածներ, և մեծ բունն այն
է, որ բանաստեղծներն իւրեանց քնա
լովն (առե) յաւելի դարձ դորձեցին
բանիւն աշխարհակալներ իւրեանց
զէնք ու աղեղովն ։ Վասնորայ ներկայ
ևս յաղապարութիւն յորդուրէէ հա
մար մերայնինքն սէտք է այս հնարքն
բունացանն ։ Իրաւ թերթիւր բանաս
տեղծութիւնն կինի ժաղովրդի սրտի
մէջ լաւ կերպ ազդեցունել և թէ քաջ
մարդքանց դորձքէն թէստորանի մէջ

աւ զնման երգել . Լաւ կերպում' եկու-
րողքեւ լով ջնի կիւրք և արարածնէլն
տեսնողէրաց յառէջբում' . Ըարեւնայի

ՀԱՅԵԿԵՐԿ

(ԸՐՈՒՍՍ ԿԻՂԻՍԻ) . Սկսող լաւ է ԳԵԼԵՔԵԼԵՔ .

Օ՞ն հկայք արի՛ . Հայր ,
Յիշեցուր ընկալնիս մեր .
Ո՞րքան ելցուք չի վեր ,
Յիշեցով գարին Հայր .
Հայր մեր Հայր եր դիւցադուն ,
Եղիցուք իմին հանդոյն ,
Աղբ փոքրիկ այլ քաջազուն ,
Լ' մեր քաջ Աղբու Հայր .
Հայր երեք հարեւր քառով
Մեծաբար որդեով թողնով .
Զոհեց մեղ Հայր անուսով ,
Պարծունք մեր դու Հայր .
Դեբեղիմնք կուր զաշունդն ,
Ուր Բելլն անգարառան ,
Եւ գորք իւր անկան հորձան ,
Ի բաղկաց քոյ հով Հայր ,
Ընդդ զնկաւ ըզսիրտու մեր ,
Հայրաւան օր է յաւեր ,
Կանգնեցուք չի փռուր մեր ,
Գոչելով փառք մեր Հայր :

Հոր մարտ Հանեցուք ,
Սերտ սիրովն կոպիցուք ,
Արժանի յայնժամ լցուք ,
Հայր կուր մեզ ըզՀայր :

ՆՈՐԱՌԿ ԵՅՈՅ ԴՊՐԱՏԱՆԵՑ

ՅԱՌԱՋԱԿԻՄՈՒԳԻՒՆԵՐ

Յե՛տ բազմա՛մ ամաց կորստեան ճանապարհի
կանոնաւոր տեսնեմ վառն Զարդար ընկալուց և
մեր Պատուելի Ազգի անձնանկատ լինելոյն՝ Բա-
րարսն քաջքրացաւ . կրկին չի միջի իւր ժողովրդոց
սեռումնասիրական հասակի ծաղիւն , որպէս այսօր
մեծ ընկրու թիւն աւելիման Զարդար միջի
Լիննորիկէն , Հայրենասիրական և Հոյն սրտաւոր
Կարաւանց հաստատութիւնքն , որոց իւրաքան-
չունք լիւրջ այսուհետ սենեկէ երկրորդին խաւար ,
Թի . իրպէս , Բնէ ժողովանակ , և ճոց լանիւք այս
բոլորքն չի կոտոր հասան : Աւարտաբար տունը՝ որ
տնցեալ օրն արտահմանաւոր դրոնք Զաւարդաց
ուղարկած «Հոյնական Հոյնեանասիրական» Ու-
նումնասիրական բարեկարգ կանոններն , զոր արժան փա-
տեցար Աղգաստիքն միջոցան Հաստատութիւն : Սրան
Դարձիկ մանկանց անուսնքն , հարցաւքնութեան
օրէնացքն , արարածն ջարարութիւնքն . Հայրերն
և Պարսկերէն ձեռագործերն բարձրանալով . և զմեզ
վերահասութեան շատ ուրախացանք եւ փոքր ժա-
մոնսկում արարած յառաջարկութեանն . որոց
վառն Բնիկութիւն մեր քաջ հոգեւանայ իւր Գա-
ւաթարար և Վարժապետ Պարոն Ռուբեն Մանուկ
Թորոսի քրտնալան վատարկաց արժէքն : Ուրախ
հոգ յայտնելն մեր Պատուելի Ազգին որ Ենթակայ
անդ վախճան ձրի ուսմանը աշակերտը կան , և
կորցացած դրեքն բաւականին յարմար : Արդ-
հետեւ ուսումնական գրքերն շատ հազարադիւրան
Զուգայ , այլ շատ անկախելայն որ մեր ներկայեւ
Ազգաւոր և Բարեկան Սրբազուն Յովհաննէս
Առաջնորդի խոհանքն ջանիւք փոքր օրումն մի
տպարան հաստատութիւն տեղի և կործան զնն թուր
այսուհետեւ իւր քաղաքիկ գերմանական ուսումնա-
կան գրքերից , որպէս շատանք տեղեակ ևս կրկնել
օր ջանեք և ծախելք մի աղագար Զաւարդից
Պարսի մի հաս մեծագին սագարն փոքր միջոցա-
յառաջ Կալիփութեց կնոյցելոյ տեղի . Հայրենա-
սիրականի ներկայէս ընթացքն շատ բաւարարու
կան և . մանկանց շարադրութիւնքն և Հայերէն
ձեռագործերն շատ լաւ , և Պարսկերէն հնքտն
սիրուն , որ Բանդարայ տնայիս ձեռնորդը շատ
հազարագինս են :

Ինչպէս որ Հայրենասիրականի մասին այս
բոլոր ծանօթութիւնքն կտանք , ուրախ կլինիմք
որ Լիննորիկէն և Հոյնեանասիրականի մասին ևս
փութով տանաւք , որոք մեր Բնիկութեան շնոր ,
հախարութեամբ և փափաքանք կ'ջանայ , չի յոյս ըն-

դաւաճարանն . պարտէն թողուլն . և զստացեալ
դրեալսն ուսումնարանն :

Թ . — Մանկունք Հ . ուսումնարանն պարտէն յա-
մենայն աւագն աստից հեղու թեան դալ և մտնել
յուսումնարանն , բայց ի ըմբռնար պատճառաց , ի
կիւրաքէից , ի հրամայեալ տեղից և յայլ աւագաց
զարտ յարգոյ պարտն պատրիարկն անորինմար
շնորհեաց և հասարակաց :

Ի . — Մանկունք Հ . ուսումնարանն յամենայն
դասն լրացն զստացեալ ուսման իւրեանց ձրեալսն :

ԺԱ . — Մանկունք Հ . ուսումնարանն արհեստիցն
ի չորս հաստ :

Ա . — Ընթերցողք հայկական քերականի :

Բ . — Ընթերցողք հայկական ընթերցարանից և
քրեատանեականութեան :

Գ . — Ընթերցողք հայկական քերականութեան ,
քաղաքավարութեան , և պարսից քերականի :

Դ . — Ընթերցողք հայկական թուաբանութեան ,
և պարսից պատմարանութեան , և թուարանութեան :

ԻԱ . — Հ . Հ . ուսումնարանն արհեստիցն աւ-
շարաթն և բնագիտական ընթերցանից և զրաց
պարսիցին իւրաք :

ԻԲ . — Մանկունք Հ . ուսումնարանն հարկ և
ղեյառաջ քան զուրաք ժամն առ աւագան
համաթիւնեալ ներկայացին յուսումնարանի անդ :

ԻԳ . — Մանկունք Հ . ուսումնարանն ի ձայն
հնչման զանդուկի ուրիշերորդի ժամու . առաւօտեան
պարտէն նստել ի սեղոն իւրեանց և սերտել զգաստ ,
զոր առաջարկեալ անին ի Դաստիարակէ :

ԻԴ . — Մանկունք Հ . ուսումնարանն ի լեւ
դայն տանելբարդի ժամու առաւօտեան շնորհակի ,
պարտէն տալ զպարտեալ դասս իւրեանց հասարակ
սիրտալութեամբ :

ԻԵ . — Մանկունք Հ . ուսումնարանն և ինչ
դասարանն ի ձայն . զանգակի միջրէին , և թողուլ
զգաստ և զընթերցողութեան , վասն համարաւ-
թեան մտաց և վաստակաց , մինչև յոթ ժամ . պարզ
որքէ և ամենայն ուսումնարանաց :

ԻԶ . — Մանկունք Հ . ուսումնարանն վասն
հանդարտութեան վաստակաց և հանգարտութեան
և զուարճութեան մտաց , հարկն ի նշնուժ ժամու
պարտալ առնել զհեմ շրջադալութեան և խոհիմ
խաղաց , դաստիարակել ի յարգոյ Դաստիարակէ
իւրեանց :

ԻԷ . — Մանկունք Հ . ուսումնարանն պարտէն
ի լեւ դայն զանգակի երկրորդի ժամու միջրէին
մողովիլ ի մի , նստել յիւրաքանչիւր տեղիս . և
հետեւ իւր գաստեալ ըստ պատշաճ աւագն ընթերցող
դասութեանց և պարտեանց :

ԻԸ . — Մանկունք Հ . ուսումնարանն ըստ հրա-
մանի երկուցեան ժամերութեան պանդակին դարա-
լեանցն յուսմանց , վերադուսելն զհերարուցանելիս ,
պատուելով ի ժամերագութեան մտցն յեկեղեցին ,
սղարկալ արարչին ի վերայ բարեխիտաց , և ապա դարձ
հաւարեալ հարգաւ երթիցն ի ստու իւրեանց :

Ի . — Մանկունք Հ . ուսումնարանն և ի զարտ
ի իրողոցս և ի ձանաղարս ընկերակից լմնիլ ունա-
մետ մանկանց , և ընդ նոսա խաղալ ի հրապարակի
ամենեւին :

ԻԲ . — Մանկունք Հ . Հ . ուսումնարանն զար-
մաթեանմար և ամենաբարդ մարդասիրութեամբն Աս-
տուծոյ յուսաց , զի տգութեք . պարկեւ թանկե-
րորդ հարկաւոր և պատշաճապէս կամենիլ քս , զին-
քեան մատուցեալ մանկունք ժողովրդոց երկուց
Սաբա Եկեղեցիոցս և այլոց , փութով հայկաբան
տանել , զնոսա յաւաքէմ ընծայել , զնպատակն
պտմել , և զպարծոնս տնայաւորել զհրապա-
րիւ յարգարդին , զատուելի ժողովրդին ժողովրդոց
երկուց Սաբա Եկեղեցիոցս , և առաստաձեռն Հայ-
րենեալ անձանցն մեքայնէն , որ ի հայկաթա :

ԻԱՌԵՆԱՍԻՐԱՅԱՆ ՌԻՍՏԻՍԱՐԱՆԻ

Դ . Նոյ Ժ . 1844 . ի 2 . Զմեք

ԱՄԵՆԱՓՐԻԶԵԱՆ ԾԵԹԱՐԱՆԵ
ԴԱՌԵՐԱՆԱՅ

Երբ որ վերին շարժան էր պոպոկնամբ մեր ձեռն
անցաւ և հեղափոխութեամբ , յօրինուլ ի Սոցի-
ալիստիկ Մարտիոնէ՝ Ժոյ յաւելեցաւ աստիցեալ
Ծեմարանն . զոր սրբաբանէմք և երաւ ապ :

Սիրայի մանկունք սրբիք Ծարեթեան ,
Ստոյք յայտ արդարաւ բոխձան բանակոն .
Եկայք նոր Աթենս յայտ պերճ ճեմարան ,
Իրոք քաջ սորիւնուք և ճարտարաբան ,
Երբ մասնել յայտիկ բարասան ,
Զի ճարտարագիտութեան մեղք իմաստութեան ,
Երբք մի մանկունք զհաթն որհուրեան ,
Ստանալ զանկապուտ զանձա զհաւաքեան
Բանալ երգեցանք Անհայնայ Ստանայ ,
Դոս մտառարագ փոխան արդասաց ,
Որ ձեռն առ մեզ պայտ բալ կրթարան ,
Ճարտարագիտութեան մեղք իմաստ ,
Դարձան մանկունք աս . Տեք զոչիցէք ,
Մեր վարժարանաց հեանքս ինդրեցէք .
Տաղե տղան Տեք երգարանիկ հեանք ,
Զի սարք արքայութեան զգիտեցալ ծորան ,
Իմաստուն , ընտիր , Աստույց լալի ,
Յարգեալ առ մեզ շարժողուն արիւն -
փայլուն զիմաստ քո ի մերո հալի .
Զի ի մասնակի ի կիանա զարձիք
Սաբա Հարկ Առաւան , Հարկ իւրաքուն ,
Հանգիր Էլ հանգիր յայտ մեր վարժարան ,
Պարգեւան մեզ Տեք զանքս լալի
Ըղձանձար , զեք , իմաստից բանի :

Զարգախառն Արգաստան :
Այնինչ ուղեկից Դասարան Հայկալ ,
Հասանել մար ի Դասարան Զուրայ
Յանգիման ալաց տեանիմ խոյն ,
Զերկին նորա լեւալ զարգարուն :

կարծիքն արգելեց ամբարտաճի գիշ չօր ,
 'Ի ձեռաց ձիւնայ , այսքան նորանոր
 Զեղու յոգի քո չըճուանա անտառում
 Կուն զար Հայրենեաց քոց այս վարժարանն -
 Անդ և Զանգարուտ , որ ի զանաւ աւերո ,
 Կանաչեալայմիս' յաղիկի մէ զմիտ-խոտ -
 Ատենդադարդէ շրէիդ զ'ոպական ,
 Դժեղայ Բաղաքաց զէն Արեղական ,
 Կարծեց ինձմար' այսքան մեղեան որ ,
 Գաւառի 'մ սիրով զանդուանէալ բոլոր
 Ո'տառցանեալ քեդ . . . Բոյ պապոյ Ար'ն
 Այսքան նոր , աղւոր , և երկարատեւ .

ԲԱՐԵՊԱՇՏ ՈՐԻՒԻՔ

'Ի մի յանգղին բորբոքմանց անդ նանայ լեւին որ
 բազմեցա պատանի , միանգ միտ էր մերձակայ ընտի-
 շաց երկրին : Զողորմել յաւ զաւր հասեալ մահա-
 ջուռնը բարին , և հալեալ ծծմբախորտն յաւա-
 ին (որ և հալեալ հանք հրաբուղիքն) որ հոգեք ի
 կողաց լինին' ստիպեցուն ժողովաւորքն միմեկի-
 հետանալ ձիւ միմեկու . Ի տեղ-որ լինէ . Ի միջի տղ-
 ակի և խաղալովն այսք անաւթեան (անցնի-
 ք մանկելով և տանելով . լիւր էր զոր միանգամ ընա-
 րեւագոյն վարկաներ) երկու . Եղարք' միոյն անուն
 Անապատ . և միւրոյն Ափնեմա . յշտոյ պապ-
 նապի ոմի պարզանութեան հարաւաւթեան և ըս-
 տապաւնաց իւրեանց , յանկարծակի թուշ տծին
 զի ծերունի հայր և մայր իւրեանց անկորող էին
 ինքնին աղբիւցցանելոյ գանձին փախուտամբ :

Որգիական սէջն յաղիկաւարեաց այլ ամենայն մտա-
 ծու թնանց : "Ուր" , զոչեցին քարեալքա երեսա-
 ւարդքն "մարթէ մեզ գտնել զսաւաւել մեծապոյն
 գանձու քան զնոսա որք ետուն մեզ գնեմա . և ուր
 սնուցին և պաշտպանեցին մեզ մինչ . յոյս հառակ մեր' ,
 Զայս ասելով փութացաւ հոռ . մին զհայր իւր ի վե-
 րայ ուսոյն , և միւսն զմայրն . և այսպէս լի ցնծու-
 թեամբ հասին զ'անապատի իւրեանց ի միջոյ շո-
 լապտակալ ծխոյն և բոցոյ : Որք միանգամ ուխտ
 նախաք եղին այսմ երախտուրէս և բարեւեր վա-
 բուց պատանեկացս' մեծ համարումի կորուն զա-
 ւաքինութենէ' տոցա . և յայնմ' նետ . և տա յաղորտ
 ինքեանք և սիրունդ ք իւրեանց կողիցին զ'անապատն
 ընդ որ այս քով երկառաւորքն կորուն ի միմեկու
 տեան , "Զանապատի Բաքեղաւորից" :

Իմաստ

Քանդի իջնօրք ևն զուռակաց .
 Կարգեալ ուրիւս երկրորդ աստուած ,
 Հաճէլ կամի թէ զԱւարին :
 Օ՛ն հաճոյ լիւ նախ երկրորդին :

ԾԱՆՈԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Արարտեան Ընկերութիւնն արախոյ յայնիւ
 որ իւր խնարք ծառայութիւնն մեր Պատուերի
 Հասարակութեան բարեշնոր ընդունելութեան և
 քաջաւորութեան հանդիպեալ մինչ օրս եղեալ
 Ատաղաղութեամբ :

ԾԱՆՈՒՆԴ

Օգոստ . 28 . Տիկն Ա . Յ . Ազար ծնաւ դուստր :

Ինքեր

Ի մատենադարանի Ն . Արքայական Բարձրութեան
 հանդուցեալ Դ. Բոյն Արախոյ' հինգերորդ օրը ոյ
 Դ. Բորոյ Լ. Բորոյ Արքային Անգղոյ , որ մշա-
 բեցաւ ի հինաց յոթանասուն և մի տմեց հասա-
 ինն ի 21 . Ապրիլի 1843 , կայ հին ձեռագիր
 օրինակ մի Հայերէն Ատաւածաշնի յերեքստումն
 երորդ զարու գրեալ ի վերայ մոպաղաթի փղե-
 յիկ թմ զարդարեալ : Որ ասլ պատկենալ մեր
 ազգի գեղատեսան ռաւաք' որ ի Մաղաւ . ռաւ
 ի մեծի յարդի սանկին գայն , տակոյն թէ ուստի
 կամ գեմբդ անկաւ ի ձեռս Դ. Բոյն , անձանցի
 և մեզ . Մեծադին յանձ հնութեան լինէր այս .
 եթէ մերապաւնոյր ի ձեռս միւրազնիք . տակոյն
 տարալախ-տալիս ի միւրախի մատենադարանին
 յաւ մահաւան ծերութիւն Դ. Բոյն , միշտաւալ է
 և ոյս , և անկեղ տնջուշ ի ձեռս օտարաղդի
 բանասիրոց , առ օրս մայր այժմ անգործ ի տար
 սշխորէն : Օրինակ մի աւելի հնագոյն քան զայս
 կայ ի նոր Զուրայ :

Ատան միոյ միոյ յերկուց օրացիկ Օրինակաց
 Արարտեան Ընկերութիւնն թախանձաւոր լինի
 աւ մերազնայ առաւմաւալքս , զի զոր և կա-
 րիցին ի ձեռս բերել առաքիտն ի նորաւատաւ
 Դ. Բորոյն իւր ի կարկաթաւ , և խառանայ վարձա-
 հատոյ լինիլ ռաւ մատերիկ կամ հաղորական
 շնորհակալութեամբ , և կամ զնոց մշաւմալ :

Ու որ բարեհաճ Արարտեան Ընկերութեան
 անգամ զգլիւ : Որ և իջե նապատ աւել , Իւր ծախիւր
 Հայերէն կամ Անգղիական գրեմք տալի , կամ Օրու-
 շրին որ օք զբաւորական հանդանոց մտաւ ցանկէ ,
 և ջանկոյ տնջնիւնայ թնդ իւր հաջն աղարկի աւ
 Մ . Դ . Թաղեալեանց Վ . Տ . Ա . Ընկերութեան
 թիւ 16 Օրք Զինա Բազար Գլի :

Ամեն ուսումնական և ազգասէր Պարնիք , մանա-
 ւանդ մեր Մարդասիրական , և Զուրաւ Ամենա-
 րեկնան , Հոգեարական , և Հոյիական Հայրենա-
 րական յիմարանաց աշակերտին կարգորին աւել
 իւրեկոյ քաջաւորութեանց համար' որ սք լաւ , շա-
 բաղրութիւն , կամ թարգմանութիւն ուղարկել սր
 հրատարակիլ Ապստերիս միջոցաւ :

Եթէ որ սք անձն կամեկոյ առանձին բուն ուղիւ
 աւել , իւրաքանչիւր աղին պիտի տայ' 2 . Ան :

Տարեկան Ստորագրուոյ	32 . Իւնիս
Վեջ տնին Ստորագրուոյ	20 .
Եւսանալ Ստորագրուոյ	4 .

Ի ՏԱՐԱՐԱՆԻ ԱՐԱՐՏԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԵՐ
 Մ . Դ . Թաղեալեանց Վերալուր :